

Akademik Hrvoje Požar ***(Knin, 5. VII. 1916 – Zagreb, 30. VI. 1991)***

Akademik Hrvoje Požar rođen je 5. srpnja 1916. u Kninu, u obiteljskoj kući u glavnoj kninskoj ulici, nasuprot crkvi sv. Ante u kojoj je kršten 6. kolovoza 1916. kao – Hrvoje Paško Šime. Nakon osnovne škole gimnaziju je pohađao u Zagrebu, gdje je maturirao 1934. Odrastajući bez oca, koji je politički likvidiran, uspio je gordost i ponos krševita kninskoga kraja pretočiti u stvaralačku energiju koja ga je krasila od najranijih dana do kraja života. Znanstvenik po opredjeljenju i rezultatima, humanist po uvjerenju i djelima, mudar, staložen i velikodušan, ostao je na ponos i diku svakom Kninjaninu. U Kninskoj tvrđavi koja je, uz sjenovite obale Krke, muzej i samostan, mjesto koje je obilježilo njegovo djetinjstvo, posvećena mu je spomen-soba, u sklopu Kninskoga muzeja, kao skromna zahvala te kako bi i budući naraštaji upoznali jednoga od najvažnijih Kninjana.

Prvo desetljeće radnoga iskustva akademika Hrvoja Požara vezano je i uz njegovo formalno zaposlenje u nekadašnjim poslovnim organizacijama iz kojih je potekla današnja Hrvatska elektroprivreda (HEP), gdje je potkraj 1946. organizirao, a nakon toga i vodio prvu dispečersku službu na području Dalmacije. Tijekom cijeloga radnoga vijeka sudjelovao je u rješavanju mnogih kompleksnih studijskih i analitičkih zadataka te u kreiranju koncepata i određivanju veličine izgradnje svih elektrana koje su izgrađene do 1990. Bio je začetnik uspostave, odnosno dosljedne primjene stručnih i znanstvenih metoda u svim segmentima razvoja, izgradnje i korištenja elektrana i elektroenergetske mreže, integralnoga promatranja svih energetskekih sustava, uspostave ekonomskih odnosa prema realnim troškovima i ukupnom gospodarenju energijom za potrebe HEP-a, unaprjeđujući tako njegovo poslovanje. Punih 50 godina bio je duboko zaljubljen u sve oblike racionalnoga i ekonomičnoga korištenja energije za potrebe čovjeka i njegove životne sredine. Bio je veliki pristaša najveće moguće energetske samostalnosti svake države jer se bez te samostalnosti ne može imati ni politička samostalnost.

Počinja raditi na Elektrotehničkome fakultetu (ETF) Sveučilišta u Zagrebu kao asistent 1951. te karijeru nastavlja kao docent (1953), izvanredni (1957) i redoviti

profesor (1960–85). Dekan je bio 1960–62. i 1968–70. Unio je novi stil rada, osuvremenio nastavu i približio ju svakodnevnoj problematici, unaprijedio informatizaciju (nabavljanjem prvoga računala) i fakultetsko izdavaštvo te podupirao gradnju Fakultetskoga i Sveučilišnoga računskoga centra, Fakulteta i Sveučilišta. Bio je omiljen među učenicima zbog svojega entuzijazma, savjesnosti i predanosti radu. Poznat pod nadimkom Profesor, utjecao je na mnoge studente, pokazao im svu svoju ljudsku i profesorsku širinu te im bio poput mentora. Sudjelovao je u četiri značajne reforme studija, kojima se studij usklađivao s najboljom europskom praksom i potrebama znanja, zastupao je režim studiranja »godina za godinom«, u kojem je potrebno položiti sve ispite s tekuće godine kako bi se upisala sljedeća. Takav režim potrajao je gotovo 35 godina i u tom je razdoblju ETF u Zagrebu stekao ugled vodećega fakulteta u državi.

U vrijeme kad je obnašao dužnost prorektora Sveučilišta u Zagrebu (1970/71. i 1971/72), na Sveučilištu je osnovano sedam znanstvenih zajednica. S rektorom Ivanom Supekom i prorektorom Nikšom Allegrettijem osnovao je Sveučilišni računski centar koji je imao ulogu u pružanju pomoći u sveučilišnoj nastavi i u obrazovanju stručnjaka. Kao suautor više pravnih akata, od programa perspektivnoga razvoja Sveučilišta preko nacrtu Zakona o znanstvenome radu do Zakona o visokome školstvu, koji je Sabor SR Hrvatske donio u srpnju 1971., Požar je znatno pridonio razvoju Sveučilišta. Na prvome mjestu mu je uvijek bila dobrobit studenata te je zapamćen po svojoj iznimnoj iskrenosti i poštenju tijekom političkih previranja iste godine, kada je među rijetkima hrabro svjedočio u korist studenata na suđenju vođama studentskoga štrajka.

Bio je glavni urednik *Tehničke enciklopedije* Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža od 1976. do 1991. Uređujući to dosad najopsežnije enciklopedijsko djelo na hrvatskome jeziku te jedno od rijetkih sličnih djela u svijetu, svrstao se među velikane domaće i svjetske leksikografije. Sa Zavodom je surađivao još od 1960., a s uredništvom Enciklopedije od 1966., kao urednik struke elektrotehnika. Odlaskom u mirovinu profesora Rikarda Podhorskog, pokretača i prvoga glavnoga urednika Enciklopedije, akademik Požar prihvatio se te odgovorne uloge (6. do 12. svezak). Enciklopedijske članke uređivao je do posljednjega detalja, ostavljajući detaljne upute pisane prepoznatljivim urednim rukopisom. Uz pisanje i uređivanje enciklopedijskih članaka, njegova je uloga obuhvaćala i organizaciju rada mnogih suradnika. Uvijek je rado prihvaćao njihova mišljenja, potičući ih da kritički čitaju i njegove tekstove. Kao čovjek široke naobrazbe i vrstan inženjer, radom na *Enciklopediji* dao je osobni pečat usustavljenju znanja iz područja tehničkih znanosti te razvoju hrvatskoga tehničkoga nazivlja.

Bio je glavni tajnik Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti (JAZU) punih 13 godina (1978–91), najduže u njezinoj povijesti. Svojim izvanrednim sposob-

nostima i dugogodišnjim upornim djelovanjem ostavio je neizbrisiv trag u svim vidovima Akademijina djelovanja. Pokazao je veliko razumijevanje i uspostavio bliske odnose sa svim članovima Akademije, ne samo u području tehničkih znanosti u kojem je znanstveno i stručno radio nego i u širokom krugu, od lingvistike do matematike i fizike. Njegov trud i doprinos u poticanju znanstvenih istraživanja i u nastojanju da se njihovi rezultati objave rezultirao je unaprjeđenjem Akademijina izdavaštva na razinu čak jedne knjige na tjedan. Odigrao je ključnu ulogu pri transformaciji Akademije iz JAZU u HAZU argumentirano pokazujući da je Akademija oduvijek, i po članstvu i po područjima i rezultatima djelovanja, bila hrvatska.

Tijekom znanstvene karijere od 1950. do 1990., pri osmišljavanju razvoja energetskega i elektroenergetskoga sustava uz izgradnju novih postrojenja, podredio je znanost potrebama života. Bio je preteča znanstvenih analiza temeljenih na istodobnom promatranju energetskega sustava i oblika energije. Njegov kreativan i vizionarski rad bio je temelj za Zagrebačku energetskega školu, tradiciju znanstvenoistraživačkoga rada poznatu u svijetu. Inzistirao je na tome da se svaka odluka o energetici temelji na znanstvenim analizama, a nove vidike znanosti otvarao je svojim znanjem. Neumoran u svom radu, bio je uzor mladim inženjerima, potičući ih na hrabro tumačenje znanstvenih rezultata, pokazujući iznimnu znatiželju za traženje novih rješenja. Do danas je nedostižan kad je riječ o znanstvenom autoritetu, ali i o prenošenju znanja i ljubavi prema znanosti mladima. Znanstvenu zajednicu zadužio je svojim knjigama, načinom razmišljanja, razumijevanja i nesebičnim radom. Autor je 319 stručnih i znanstvenih radova, članaka, referata i knjiga, u Hrvatskoj i inozemstvu.